

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	1Cdo/61/2022
Identifikačné číslo spisu:	6120212116
Dátum vydania rozhodnutia:	25.04.2023
Meno a priezvisko:	JUDr. Erika Šobichová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2023:6120212116.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne: EOS KSI Slovensko, s.r.o., Pajštúnska 5, Bratislava, IČO: 35 724 803, právne zastúpenej spoločnosťou Remedium Legal, s.r.o., Pajštúnska 5, Bratislava, IČO: 53 255 739, proti žalovanej: I. I., nar. X. T. XXXX, bytom A. XXX, právne zastúpenej advokátom JUDr. Igorom Šafrankom, so sídlom Sovietskych hrdinov 163/66, Svidník, o zaplatenie 3.000 eur s príslušenstvom, vedenom na Okresnom súde Prešov pod sp. zn. 11 Csp 74/2020, o dovolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Prešove z 28. októbra 2021, sp. zn. 19 CoCsp 44/2020, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Prešove z 28. októbra 2021, sp. zn. 19 CoCsp 44/2020, a rozsudok Okresného súdu Prešov zo 16. septembra 2020, č. k. 11 Csp 74/2020-170, zrušuje a vec vracia okresnému súdu na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1.1 Okresný súd Prešov (ďalej len „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) rozsudkom zo 16.9.2020, č. k. 11 Csp 74/2020-170, zamietol žalobu z 10.1.2020, ktorou sa žalobkyňa domáhala od žalovanej zaplatenia sumy 3.000 eur s príslušenstvom na základe uzatvorenej zmluvy o úvere, a to z dôvodu premlčania práva žalobkyne.

1.2 Vychádzal zo zistenia, že v danej veci bola dňa 5.6.2012 uzatvorená zmluva o splátkovom úvere medzi Slovenskou sporiteľňou a.s. ako veriteľom (a právnu predchodkyňou žalobkyne) a žalovanou ako dlžníkom. Žalovanej bol poskytnutý spotrebný bezúčelový úver 5.800 eur s fixnou úrokovou sadzbou 14,90 % p.a. Dohodnutých bolo 120 splátok po 102,99 eur mesačne splatných k 20. dňu v kalendárnom mesiaci. Prvá splátka bola splatná 20.7.2012 a posledná 20.6.2022. Podľa uvedenej zmluvy v prípade nesplácania pohľadávky riadne a včas bola banka oprávnená vyhlásiť mimoriadnu splatnosť pohľadávky. Listom z 5.10.2017 Slovenská sporiteľňa a.s. vyzvala žalovanú k úhrade nedoplatku na splátkach vo výške 2.418,74 eur (čo je 23 splátok) v lehote 15 dní, v opačnom prípade bola upozornená na právo banky na zosplatenie úveru. Listom z 23.11.2017 Slovenská sporiteľňa a.s. oznámila žalovanej, že vyhlásila ku dňu 22.11.2017 mimoriadnu splatnosť úveru. Slovenská sporiteľňa a.s. písomnou zmluvou zo dňa 22.03.2019 postúpila predmetnú pohľadávku žalobcovi.

1.3 Za týchto okolností v súdenom spore dospel k záveru, že pohľadávka žalobkyne je premlčaná.

Dôvodil, že podľa § 103 druhá veta zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník (ďalej len „občiansky zákonník“) zákonníka pri zosplatnení úveru začína plynúť premlčacia doba nie od omeškania celej zosplatnenej pohľadávky, a teda nie od momentu účinnosti zosplatnenia, ale od omeškania splátky, pre ktorú došlo k zosplatneniu, keďže tak je to zreteľne uvedené v zákone. Malo by ísť o prvú omeškanú splátku, ktorá nebola uhradená, čo je logický dôsledok zásady upravenej v § 101 občianskeho zákonníka spočívajúcej v tom, že relevantné je posúdenie toho, kedy sa právo mohlo vykonať prvýkrát. V posudzovanom prípade skonštatoval, že došlo k zákonnému zosplatneniu úveru v súlade s § 53 ods. 9 občianskeho zákonníka a § 565 občianskeho zákonníka ku dňu 22.11.2017. Tomuto jednostrannému právnomu úkonu veriteľa predchádzalo písomné upozornenie z 05.10.2017 žalovanej na využitie práva na zosplatnenie, ak neuhradí dlžnú sumu na splátkach vo výške 2.418,74 eur v lehote 15 dní. Žalovaná dlžnú sumu neuhradila, preto veriteľ úver zosplatnil pre omeškanie splátky v rozsahu 2.418,74 eur, čo predstavuje 23 nezaplatených splátok ku dňu 05.10.2017. Za rozhodujúci súd prvej inštancie považoval stav omeškaných splátok ku dňu 22.11.2017, kedy došlo k zosplatneniu úveru. Podľa platobnej histórie a prehľadu o úhradách žalovaná zaplatila ku dňu 22.11.2017 sumu 4.447,20 eur, čo je celých 43 splátok (4.447,20:102,99). Keďže prvá splátka bola splatná 20.07.2012, zaplatila splátky do januára 2016 a v čase zosplatnenia úveru bola v omeškaní so splátkou splatnou 20.02.2016. Podľa názoru súdu prvej inštancie trojročná premlčacia doba začala plynúť od zročnosti tejto splátky, teda od 21.02.2016 a uplynula 21.02.2019. Žaloba bola podaná až 10.01.2020, a teda pohľadávka je premlčaná.

2.1 Krajský súd v Prešove (ďalej len „odvolací súd“) rozsudkom z 28.10.2021, sp. zn. 19 CoCsp 44/2020, rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil ako vecne správny.

2.2 Konštatoval, že súd prvej inštancie v dostatočnom rozsahu zistil skutkový stav, na základe vykonaných dôkazov dospel k správnym skutkovým zisteniam, vec správne právne posúdil a s odôvodnením jeho rozhodnutia, ktoré považoval za dostatočné a presvedčivé, sa v celom rozsahu stotožnil. Odvolacie námietky žalobcu vyhodnotil ako neopodstatnené. V relevantnej časti skonštatoval, že sa plne stotožňuje s rozhodnutím súdu prvej inštancie a jeho odôvodnením ohľadom vyhodnotenia námietky premlčania uplatneného nároku. Dôvodil, že ak bolo dohodnuté plnenie v splátkach, začína plynúť premlčacia doba jednotlivých splátok odo dňa ich zročnosti. Ak sa pre nesplnenie niektorej zo splátok stane zročným celý dlh (§ 565), začne plynúť premlčacia doba odo dňa zročnosti nesplnenej splátky (§ 103 občianskeho zákonníka). Z vykonaného dokazovania bolo možné usúdiť, že dôvodom vyhlásenia okamžitej splatnosti úveru mohlo byť po prvýkrát neuhradenie splátky splatnej 20.2.2016. Bolo preto namieste premlčanie počítat' od neuhradenia uvedenej splátky tak, ako to ustálil súd prvej inštancie. Ak sa pre nesplnenie niektorej zo splátok stane zročným - splatným celý dlh, stanovuje občiansky zákonník v § 103, druhá veta, osobitné pravidlo pre začiatok plynutia premlčacej doby zosplatneného dlhu. V zmysle uvedeného, ak sa pre nesplnenie niektorej zo splátok stane zročným celý dlh, začne plynúť premlčacia doba odo dňa zročnosti nesplnenej splátky. Premlčacia doba na zaplatenie takéhoto zosplatneného dlhu sa teda začína skôr, ako dôjde k zosplatneniu dlhu, teda začína plynúť dodatočne už odo dňa zročnosti nesplnenej splátky, pre ktorú bol dlh zosplatnený. Pre správne posúdenie začatia plynutia premlčacej doby je nevyhnutné zistiť, pre ktorú nezaplatenú splátku veriteľ platne vyhlásil predčasnú splatnosť celého úveru, lebo od splatnosti tejto splátky začína plynúť premlčacia doba práva na zaplatenie celého zosplatneného dlhu. Na podporu svojho názoru poukázal tiež na rozsudok Krajského súdu v Trenčíne, sp. zn. 5 Co 16/2018 zo dňa 09.05.2018, ako aj zo zjednocujúceho stanoviska Občianskoprávneho kolégia Krajského súdu v Trenčíne zo dňa 11.11.2015).

3.1 Proti uvedenému rozsudku odvolacieho súdu podala včas dovolanie žalobkyňa (ďalej aj „dovolateľka“), prípustnosť, ktorého vyvodzovala z § 420 písm. f) CSP a tiež z § 421 ods. 1 písm. b) CSP. Navrhla, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj ako „dovolací súd“ alebo „najvyšší súd“) napadnutý rozsudok odvolacieho súdu a tiež rozsudok súdu prvej inštancie zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

3.2 Žalobkyňa v súvislosti s porušením práva na spravodlivý súdny proces (§ 420 písm. f) CSP) namietala, že rozhodnutia súdov nižších inštancií sa nevysporiadali so všetkými relevantnými skutočnosťami pre rozhodnutie vo veci samej, preto je odôvodnenie ich rozhodnutí nepreskúmateľné. Podľa žalobkyne, keďže žalobu podala dňa 10.01.2020 a (minimálne) splátky úveru splatné odo dňa 20.01.2017 až do 20.10.2017 boli uplatnené na súde pred uplynutím premlčacej doby, keďže pre splátky

splatné pred vyhlásením mimoriadnej splatnosti plyní podľa prvej vety § 103 občianskeho zákonníka samostatná premľacia doba, s ohľadom na vyhlásenie mimoriadnej splatnosti úveru podaním zo dňa 23.11.2017, pre nezaplatenie splátky splatnej dňa 20.11.2017, boli aj splátky úveru splatné od 20.12.2017 do konečnej splatnosti úveru (20.06.2022) uplatnené pred súdom včas (premlčanie pre tieto splátky plyní od 20.11.2017 a uplynulo by až 20.11.2020). Uvedené však súdy nezohľadnili, čo viedlo k neúspechu žalobkyne v konaní. Zároveň tiež z odôvodnenia súdu prvej inštancie a rovnako tak ani odvolacieho súdu nie je zrejmé, ako mohol podľa ich názoru právny predchodca žalobkyne vyhlásiť podaním zo dňa 23.11.2017 mimoriadnu splatnosť úveru pre nezaplatenie splátky splatnej dňa 20.02.2016 - keď zákonodarca takýto postup priamo vylúčil v ust. § 565 občianskeho zákonníka, ktoré síce súdy vo svojich rozhodnutiach citovali, no vôbec neaplikovali.

3.3 Danosť dovolacieho dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP vzhľadala v tom, že rozhodnutie odvolacieho súdu spočíva v nesprávnom právnom posúdení otázok, ktoré v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte neboli riešené, a to: „je nesplnenou splátkou na účely plynutia premľania v zmysle druhej vety ustanovenia § 103 zák. č. 40/1964 Zb. Občianskeho zákonníka v spore so spotrebiteľskej zmluvy v prípadoch ak bolo dohodnuté plnenie v splátkach a došlo k uplatneniu práva podľa § 565 občianskeho zákonníka v spojení s § 53 ods. 9 občianskeho zákonníka splátka, ktorá v súlade s § 565 občianskeho zákonníka veta druhá bezprostredne predchádza uplatneniu tohto práva alebo iná splátka?“. Argumentovala, že pri dohode o plnení dlhu v splátkach môže veriteľ dlžníka žiadať vždy len splnenie príslušnej splátky, ktorá sa stane splatnou ročnou. Každá zo splátok tak predstavuje samostatné plnenie a preto pre každú z nich plyní trojročná premľacia doba podľa ustanovenia § 103 občianskeho zákonníka samostatne. Občiansky zákonník ďalej v ustanovení § 565 umožňuje, aby sa veriteľ s dlžníkom dohodli, že ak sa nesplní niektorá splátka, môže jej veriteľ uplatniť právo na zosplatenie celého dlhu (tzv. strata výhody splátok). Veriteľ v takomto prípade môže žiadať o zaplatenie celého dlhu, avšak toto svoje právo môže uplatniť len do splatnosti najbližšej nasledujúcej splátky, v opačnom prípade toto právo zaniká. Ak toto právo veriteľ uplatní, trojročná premľacia doba, pokiaľ ide o celý zostávajúci dlh, začína plynúť odo dňa splátky, pri nesplnení ktorej došlo k vyhláseniu splatnosti celého dlhu. Ak však veriteľ toto právo nevyužije a ďalšia splátka sa stane splatnou po tomto právo zaniká a vzniká mu až v prípade, ak dlžník nezaplatí ani túto ďalšiu splátku dlhu. V posudzovanom prípade bolo preukázané, že žalovaná bola v čase vyhlásenia mimoriadnej splatnosti úveru v omeškaní v spojení splátok po dobu dlhšiu ako 3 mesiace a bola na uplatnenie tohto práva upozornená (ako to vyžaduje ustanovenie § 53 ods. 9 občianskeho zákonníka).

3.4 Keďže však právo vyhlásiť mimoriadnu splatnosť zaniká splatnosťou najbližšej nasledujúcej splátky, potom mimoriadna splatnosť úveru nemohla byť podaním z 23.11.2017 v posudzovanom prípade vyhlásená pre nesplnenie inej splátky než splátky, ktorá vyhlásením mimoriadnej splatnosti bezprostredne predchádzala, t. j. v danom prípade splátky splatnej dňa 20.11.2017. Pre všetky splátky, ktoré vyhlásením mimoriadnej splatnosti predchádzali tak v súlade s ustanovením § 103 občianskeho zákonníka plyní samostatná trojročná premľacia doba (napr. splátka splatná dňa 20.10.2017 sa premľala až 21.10.2020, splátka splatná dňa 20.9.2017 by sa premľala 21.9.2020, a pod.). Pre splátky splatné po vyhlásení mimoriadnej splatnosti plyní premľacia doba od splatnosti splátky pre nesplnenie ktorej došlo k vyhláseniu mimoriadnej splatnosti úveru (t. j. splátky splatnej dňa 20.10.2016). Z uvedeného dôvodu žalobkyňa považuje za nesprávny súdny výklad druhej vety ustanovenia ust. § 103 občianskeho zákonníka tak, ako ho uviedol v odôvodnení napadnutého rozhodnutia krajský súd, ktorý napriek jednoznačnému zneniu ust. § 565 občianskeho zákonníka svojvoľne uzavrel, že premľacia doba plyní od zročnosti prvýkrát neuhradenej splátky splatnej dňa 20.2.2016. Uvedené nie len, že nemá oporu v žiadnom zákonom ustanovení občianskeho zákonníka, ale ide o svojvoľné skrátenie premľacej doby (a to o 21 mesiacov) bez opory v právnych predpisoch.

4. Žalovaná vo vyjadrení k dovolaniu navrhla, aby dovolací súd dovolanie žalobkyne odmietol ako neprípustné, alternatívne dovolanie ako nedôvodné rozsudkom zamietol a žalovanej priznal nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo rozhodnutie odvolacieho súdu vydané (§ 424 CSP), bez

nariadenia pojednávania (§ 443 CSP), dospel k záveru, že dovolanie je prípustné i dôvodné.

6. V podanom dovolaní dovolateľka uplatnila dovolacie dôvody v zmysle § 420 písm. f) CSP a § 421 ods. 1 písm. b) CSP, pričom vec prejednávajúci senát považoval v tomto prípade za opodstatnené dať prednosť vecnému prieskumu napadnutého rozsudku odvolacieho súdu pred procesným prieskumom (pozri obdobne rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 4 Cdo 198/2019, 4 Cdo 200/2019, 4 Cdo 36/2020, 8 Cdo 28/2017).

7. Podľa § 419 CSP proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v § 420 a § 421 CSP.

8. Podľa § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, b) ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

9. Dovolanie prípustné podľa § 421 možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

10. Dovolateľka namietala, že rozhodnutie odvolacieho súdu v danom spore záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená, konkrétne od „výkladu § 53 ods. 9 v spojení s § 565 občianskeho zákonníka v otázke, pre nesplnenie ktorej splátky je veriteľ oprávnený vyhlásiť mimoriadnu splatnosť pohľadávky, ak je dlžníkom spotrebiteľ“ a nadväznej právnej otázky, či „je nesplnenou splátkou na účely plynutia premĺčania v zmysle druhej vety § 103 občianskeho zákonníka v spore zo spotrebiteľskej zmluvy v prípadoch, ak bolo dohodnuté plnenie v splátkach a došlo k uplatneniu práva podľa § 565 v spojení s § 53 ods. 9 občianskeho zákonníka splátka, ktorá v súlade s § 565 občianskeho zákonníka, veta druhá bezprostredne predchádza uplatneniu tohto práva, alebo iná splátka.“

11. Posudzujúc dovolanie podľa obsahu (§ 124 ods. 1 CSP) a zároveň v kontexte prijatých rozhodnutí súdov nižších inštancií, mal dovolací súd za to, že v prejednávanom spore je potrebné zaoberať sa právnou otázkou, kedy začína plynúť premĺčacia doba celého dlhu pri strate výhody splátok v prípade spotrebiteľskej zmluvy a zároveň, či s poukazom na znenie § 53 ods. 9 občianskeho zákonníka možno v spotrebiteľskom vzťahu aplikovať § 103 občianskeho zákonníka, keďže výsledkom jeho aplikácie je skutočnosť, že premĺčacia doba začína plynúť skôr, ako si veriteľ vôbec môže uplatniť svoje právo prvýkrát (§ 101 občianskeho zákonníka).

12. Pri posudzovaní prípustnosti dovolania z hľadiska § 421 ods. 1 písm. b) CSP považoval dovolací súd za podstatné to, či táto otázka, od vyriešenia ktorej záviselo dovolaním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu, bola alebo nebola v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu riešená. Dospel pritom k záveru, že uvedená právna otázka nebola v čase rozhodnutia súdov nižších inštancií v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu riešená, a preto je dovolanie žalobkyne v danom prípade procesne prípustné. Dovolací súd ďalej skúmal, či dovolateľka dôvodne odvolaciemu súdu vytýka, že jeho rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci tak, ako to v dovolaní namietala.

13. V súdnej veci dospel súd prvej inštancie k záveru (bod 35. rozsudku), že mimoriadna splatnosť úveru bola vyhlásená k 22.11.2017 pre nezaplatenú splátku splatnú dňa 20.2.2016. Podľa názoru súdu trojročná premĺčacia doba začala plynúť od zročnosti tejto splátky, teda od 21.2.2016 a uplynula 21.2.2019. Žaloba bola podaná až dňa 10.1.2020 a teda pohľadávka je premĺčaná. Odvolací súd sa s rozsudkom súdu prvej inštancie stotožnil a vyjadril právny názor, že v zmysle § 103 druhej vety

občianskeho zákonníka, ak sa pre nesplnenie niektorej zo splátok stane zročným celý dlh, začne plynúť premlčacia doba odo dňa zročnosti nesplnenej splátky. Premlčacia doba na zaplatenie takéhoto zosplateného dlhu sa teda začína skôr, ako dôjde k zosplateniu dlhu, teda začína plynúť dodatočne už odo dňa zročnosti nesplnenej splátky, pre ktorú bol dlh zosplatený.

14. Podľa § 101 občianskeho zákonníka pokiaľ nie je v ďalších ustanoveniach uvedené inak, premlčacia doba je trojročná a plynie odo dňa, keď sa právo mohlo vykonať po prvý raz.

15. Podľa § 103 občianskeho zákonníka, ak bolo dohodnuté plnenie v splátkach, začína plynúť premlčacia doba jednotlivých splátok odo dňa ich zročnosti. Ak sa pre nesplnenie niektorej zo splátok stane zročným celý dlh (§ 565), začne plynúť premlčacia doba odo dňa zročnosti nesplnenej splátky.

16. Podľa § 53 ods. 9 občianskeho zákonníka, ak ide o plnenie zo spotrebiteľskej zmluvy, ktoré sa má vykonať v splátkach, môže dodávateľ uplatniť právo podľa § 565 najskôr po uplynutí troch mesiacov od omeškania so zaplatením splátky a keď súčasne upozornil spotrebiteľa v lehote nie kratšej ako 15 dní na uplatnenie tohto práva.

17. Podľa § 565 občianskeho zákonníka, ak ide o plnenie v splátkach, môže veriteľ žiadať o zaplatenie celej pohľadávky pre nesplnenie niektorej splátky, len ak to bolo dohodnuté alebo v rozhodnutí určené. Toto právo však môže veriteľ použiť najneskôr do splatnosti najbližšie nasledujúcej splátky.

18. Premlčacou dobou sa rozumie časový úsek, v ktorom musí byť právo vykonané, inak môžu nastať účinky premlčania podľa § 100 občianskeho zákonníka. Premlčacia doba je ustanovená konkrétnym časovým úsekom, ktorý má určený začiatok plynutia. Dĺžku premlčacej doby určuje zákon. Ustanovenie § 101 občianskeho zákonníka upravuje trojročnú všeobecnú premlčaciu dobu.

19. Občiansky zákonník stanovuje objektívny začiatok plynutia premlčacej doby. Za tento deň sa všeobecne považuje deň, keď sa právo mohlo po prvý raz uplatniť na súde, teda len čo mohla byť dôvodne podaná žaloba na súd (actio nata). Trojročná premlčacia doba plynie odo dňa, keď sa právo mohlo vykonať po prvý raz. Rozhodujúcou skutočnosťou z hľadiska možnosti uplatniť právo na súde a začiatku plynutia (všeobecnej) premlčacej doby je okamih splatnosti (zročnosti) záväzku (dlhu), ktorý je konkrétnym momentom, kedy je dlžník povinný záväzok (dlh) splniť, a nie momentom, kedy je dlžník k splneniu iba oprávnený.

20. Splatnosť úverovej pohľadávky žalobkyne je daná spotrebiteľskou úverovou zmluvou, v ktorej si banka (právna predchodkyňa žalobkyne) s dlžníkom (žalovanou) dohodli plnenie v splátkach, s oprávnením banky pre prípad neuhradenia dlžníkom splatné peňažné záväzky v termíne, vyhlásiť úver za splatný.

21. Ide o postupné čiastkové plnenie, ktoré nie je ani opakujúcim sa, či trvajúcim plnením, ani čiastočným plnením. V prípade takéhoto čiastkového plnenia, ktoré je v literatúre prevažne označované ako plnenie v splátkach, je plnenie vopred rozvrhnuté do čiastkových úsekov, ktoré až ako spoločný celok tvoria dlh. Splatnosť týchto úsekov je však daná samostatne (oddelené), teda každý diel má určenú svoju konkrétnu splatnosť. Celkový predmet záväzku je však vopred kvantitatívne určený, pričom jednotlivo plnenými dielmi sa rozsah celej pohľadávky postupne znižuje. Ide teda o rozloženie zamýšľaného jednorazového plnenia v niekoľkých postupných čiastkových plneniach, taktiež jednorazových, pričom dobu splnenia treba rozlišovať jednak pre plnenie celého záväzku, jednak pre jednotlivé čiastkové plnenie. Dobou splnenia čiastkového plnenia je doba jednorazového splnenia jednotlivé dávky, dobou splnenia celého záväzku je doba splnenia poslednej dávky - teda poslednej splátky. V prípade čiastkového plnenia veriteľ nemôže žiadať dlžníka o splnenie jednorazové; to však neplatí pre situáciu uvedenú v ustanovení § 565 občianskeho zákonníka, v ktorej dlžník včas a riadne nesplnil niektorú zo splátok, ak to bolo dohodnuté alebo určené v rozhodnutí - tu je veriteľ oprávnený žiadať dlžníka o zaplatenie celej pohľadávky, s ktorou sa dlžník ocitol v omeškaní, pričom toto oprávnenie môže veriteľ uplatniť iba do splatnosti najbližšej budúcej splátky. V takomto prípade dlžník

stráca výhodu čiastkového plnenia.

22. Počet mesačných splátok, ich výška aj doba splatnosti jednotlivých splátok bola v zmluve o spotrebiteľskom úvere vopred stanovená, pričom splatnosť, prípadné omeškanie a premlčanie je pri plnení v splátkach treba posudzovať samostatne ohľadom každej zo splátok, premlčacia doba plyní pri každom čiastkovom plnení odo dňa jeho splatnosti. Ak pri takto dojednanom plnení sa pre nesplnenie niektorého čiastkového plnenia stane splatný celý dlh, začne pre celý dlh plynúť premlčacia doba odo dňa splatnosti nesplneného čiastkového plnenia (t. j. splátky). Splnením jednotlivých splátok dlh, čo do príslušnej čiastky zaniká, úplne zanikne až splnením poslednej čiastky (poslednej splátky). Vo svojej podstate je dlh splátkami rozdelený do niekoľkých čiastkových, zreteľne oddelených a relatívne samostatných dlhov, ktoré majú určitú vzájomnú súvislosť a v celku predstavujú súhrnnú výšku pohľadávky. V prípade dojednania straty výhody splátok (ako je to podľa danej úverovej zmluvy), ktorá sa prejaví v špecifickej zmluvnej sankcii za omeškanie s niektorou zo splátok, dôjde k zosplatneniu celého zvyšku dlhu. Omeškaním splatnosti jednej splátky si tak dlžník privodí splatnosť aj všetkých budúcich splátok.

23. Podľa § 103 občianskeho zákonníka plyní pri strate výhody splátok premlčacia doba celého zvyšného dlhu už od splatnosti splátky, pre nesplnenie ktorej sa stal splatný celý dlh. Zákonodarcia týmto zákonným ustanovením mienil modifikovať, aby sa pri strate výhody splátok počítala premlčacia doba celého dlhu už odo dňa splatnosti splátky, pre nesplnenie ktorej sa stal splatným celý dlh, čo je v súlade s cieľom, resp. zámerom inštitútu premlčania ako stimulácie veriteľa k rýchlemu (včasnému) uplatneniu jeho práv (podľa zásady vigilantibus iura) ako aj snahy predchádzať v konkrétnych prípadoch dôkaznej núdzi na strane veriteľa v súdnom konaní a prispieť tým k právnej istote účastníkov občianskoprávných vzťahov (pozri rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 4 Cdo 146/2008). Názor, že premlčacia doba zvyšku dlhu plyní až od jeho splatnosti, teda po tom, čo veriteľ svoje právo podľa § 565 uplatnil (§ 563) by neprípustne umožňoval odsúvať začiatok plynutia premlčacej doby nečinnosťou veriteľa, čo mu zabráňuje skutočnosť, že toto právo môže veriteľ použiť najneskôr do splatnosti najbližšie nasledujúcej splátky (druhá veta § 565), čo je v súlade i s tým legitímnym podkladom vyplývajúcim z § 101 veta druhá občianskeho zákonníka, že premlčacia doba plyní odo dňa, keď sa právo mohlo vykonať po prvý raz.

24. Pre spotrebiteľské vzťahy, ktorým je i ten v prejednávanej veci, môže veriteľ žiadať o zaplatenie celej pohľadávky pre nesplnenie niektorej splátky až najskôr po uplynutí troch mesiacov od omeškania so zaplatením splátky a keď súčasne upozornil spotrebiteľa v lehote nie kratšej ako 15 dní na uplatnenie tohto práva (citovaný § 53 ods. 9). V súvislosti s úpravou režimu straty výhody splátok zákonodarcia v § 53 ods. 9 občianskeho zákonníka zavádza nové pravidlo, z ktorého vyplýva, že veriteľ (v postavení dodávateľa) môže požadovať splnenie celého dlhu pre nesplnenie niektorej zo splátok za podmienok, že už uplynuli tri mesiace od omeškania so zaplatením príslušnej splátky a že upozornil dlžníka (v postavení spotrebiteľa) v lehote nie kratšej ako 15 dní na uplatnenie tohto práva. Účinnosť uplatnenia práva veriteľa podľa § 565 občianskeho zákonníka je teda podmienená tým, že veriteľ v uvedenej lehote pred uplatnením tohto práva upozornil dlžníka na to, že toto právo využije. Bez takéhoto včasného upozornenia je uplatnenie neúčinné (pozri Jaroslav Krajčo: Občiansky zákonník pre prax, Eurounion, máj 2015, komentár k § 53 ods. 9 občianskeho zákonníka).

25. Z hľadiska vzťahu medzi „trojmesačnou dobou“ a „lehotou nie kratšou ako 15 dní“, ktoré rámce spomína § 53 ods. 9 občianskeho zákonníka, zákonodarcia výslovne neupravuje, či môžu plynúť súbežne alebo či uvedená minimálne 15-dňová lehota môže začať plynúť až po uplynutí trojmesačnej doby. Z § 565 veta druhá občianskeho zákonníka vyplýva iba to, že veriteľ môže žiadosť o jednorazové vrátenie nesplatennej dlžnej sumy využiť najneskôr do splatnosti najbližšej nasledujúcej splátky a môže tak urobiť až po uplynutí troch mesiacov od omeškania so zaplatením zmeškanej splátky (§ 53 ods. 9 občianskeho zákonníka). Jednoznačným je iba to, že v čase uplatnenia práva je spotrebiteľ v omeškaní s plnením niektorej zo splátok tri mesiace a uplynula lehota 15 dní na uplatnenie práva po upozornení dlžníka.

26. Najvyšší súd zastáva názor, že 15-dňová lehota na upozornenie spotrebiteľa by mala byť realizovaná

ešte pred uplynutím troch mesiacov od omeškania so zaplacením splátky, vychádzajúc z charakteru upozornenia na možnosť zosplatnenia ako vytvorenia príležitosti pre dlžníka ho ešte odvrátiť, navyše pokiaľ uplatneniu tohto práva nebráni, ak spotrebiteľ zaplatí niektorú zo skorších splátok.

27. Z § 103 občianskeho zákonníka tiež vyplýva, že premlčacia doba začína plynúť späťne od splatnosti omeškanej splátky, čo má podstatu v právnej logike, keďže je nesporné, že veriteľ môže svoje právo požadovať, okamžité splnenie celého dlhu vykonať už na druhý deň po splatnosti splátky, pre ktorej nesplnenie bol dlh zosplatnený. Inak je tomu ale pri strate výhody splátok v spotrebiteľských vzťahoch. Tam podľa § 53 ods. 9 vo všeobecnosti začne premlčacia doba plynúť prvý deň nasledujúci po uplynutí troch mesiacov od omeškania so splnením splátky, pre nesplnenie ktorej sa stal splatným celý dlh. Až vtedy sa totiž môže veriteľ s úspechom obrátiť na súd po prvýkrát (§ 101 občianskeho zákonníka). Veriteľovi tým zostane na uplatnenie svojho práva na súde menej ako celé tri roky všeobecnej premlčacej doby (§ 101 občianskeho zákonníka), pretože tomu bráni práve znenie § 53 ods. 9 občianskeho zákonníka.

28. Vo vzťahu k samotnej dovolacej otázke (body 3.3 a 3.4.) je nevyhnutné dôsledne zvážiť redukcii aplikovateľnosti § 103 veta druhá, t. j. vyňatie predmetného zákonného ustanovenia pre prípady z oblasti spotrebiteľských vzťahov, na ktoré sa vzťahuje § 53 ods. 9 občianskeho zákonníka. Na takýto postup musia byť skutočne pádne dôvody, ktoré na základe systému hodnôt chránených ústavným poriadkom a zákonmi opodstatňujú záver, že zákonodarca daný prípad skutočne nechcel zahrnúť do hypotézy právnej normy, a preto túto normu treba redukovať, nakoľko to narúša princíp právnej istoty.

29. Zákonodarca všeobecnú trojročnú premlčaciu dobu nestanovuje absolútne, zákon v konkrétne vymedzených prípadoch môže určiť i osobitnú premlčaciu dobu čo do okamihu začiatku jej plynutia, ako aj čo do jej dĺžky, takýto zámer ale z §§ 103 a 53 ods. 9 občianskeho zákonníka nie je možné vyvodiť. Logická je i úvaha, že pripustením uplatnenia druhej vety § 103 aj v spotrebiteľských vzťahoch by sa dĺžka premlčacej doby dostala do rozporu s už spomenutým § 101 občianskeho zákonníka v neprospech veriteľa. Navyše premlčanie je právny inštitút, ktorý oslabením subjektívneho práva veriteľa zvýhodňuje práve dlžníka ako porušiteľa zmluvnej povinnosti. Opačným postupom by sme sa dostali do rozporu s princípom rovnosti v právach, práve ktorý princíp slúži k bezprostrednému naplneniu účelu právnej úpravy, rešpektujúc tak i danosti požiadavky ochrany slabšej strany v spotrebiteľských vzťahoch. Pri ustanovovaní zákonných podmienok ochrany spotrebiteľa, dlžníka, je totiž nutné dbať na vyváženosť právnej úpravy z hľadiska jednotlivých ústavných štandardov, vrátane princípu právneho štátu. Aj keď je ochrana spotrebiteľov neoddeliteľnou súčasťou súčasného súkromného práva a postavenie spotrebiteľov je potrebné brať vážne, ochranu spotrebiteľov je nutné interpretovať triezvo, neutrálne ako akékoľvek iné právne inštitúty. V danom prípade sa to prejavuje potrebou zabrániť, aby sa slabšia strana - spotrebiteľia dostali do horšieho postavenia ako veriteľia. V danom prípade ale najvyšší súd nevidí legitímny dôvod, ktorý by takýto rozdielny prístup ospravedlňoval. Len to, že spotrebiteľ si ako slabšia strana vyžaduje vyššiu ochranu, tu nestačí.

30. Otázkou potom zostáva, kedy pre spotrebiteľské vzťahy, na ktoré dopadá § 53 ods. 9 občianskeho zákonníka začína plynúť premlčacia doba, keďže práva z týchto vzťahov sú premlčateľné. V tejto súvislosti je predovšetkým potrebné ustáliť, kedy sa právo mohlo vykonať po prvý raz (§ 101 občianskeho zákonníka), teda kedy najskôr mohol veriteľ úspešne podať žalobu na súd (R 17/2017). V tejto súvislosti najvyšší súd odkazuje na právnu doktrínu z bodu 24., z ktorej vyplýva, že uvedené zákonné ustanovenie (okrem iného) sleduje nie len dosiahnutie splatnosti celej pohľadávky veriteľa (dodávateľa) pri nesplnení povinností dlžníka (spotrebiteľa) riadne a včas plniť dojednané čiastkové plnenia (splátky), ale aj vylúčenie tejto možnosti, ak by bolo takéto porušenie iba krátkodobé, nepresahujúce dobu troch mesiacov odo dňa omeškania so zaplacením splátky. Následne ju dopĺňa tým, že podmienkou výzvy na zaplatenie celej pohľadávky pre nesplnenie niektorej splátky, ktoré právo môže veriteľ uplatniť najneskôr do splatnosti nasledujúcej splátky je, že veriteľ v zákonnej lehote nie kratšej ako 15 dní upozornil spotrebiteľa na uplatnenie tohto ustanovenia, ktorá začína plynúť nasledujúci deň po tom, čo veriteľovi (dodávateľovi) vzniklo právo podľa § 565, t. j. po uplynutí troch mesiacov od omeškania so zaplacením splátky, bez takéhoto včasného upozornenia je uplatnenie neúčinné. Lehota, v

ktorej musí byť toto právo uplatnené, je najneskôr do splatnosti nasledujúcej splátky a veriteľ tak môže urobiť až po uplynutí lehoty troch mesiacov od omeškania so zaplatením zmeškanej splátky (§ 53 ods. 9 občianskeho zákonníka).

31. Vychádzajúc z daných teoretických východísk, ako i zo znenia na vec vzťahujúcich sa zákonných ustanovení, najvyšší súd zastáva názor, že veriteľ sa na súde mohol po prvý raz domáhať svojho práva prvý deň nasledujúci po uplynutí trojmesačnej doby plynúcej od omeškania spotrebiteľa so splnením splátky, pre nesplnenie ktorej sa stal splatným celý dlh (za súčasného splnenia upozornenia na zosplatenie). Práve tento deň je teda najskorším dňom, kedy sa právo mohlo vykonať po prvý raz (§ 101 občianskeho zákonníka), čo v danom kontexte znamená, že tento deň je aj začiatkom premlčacej doby práva požadovať splnenie celého dlhu, čím sa naplní i zámer zákonodarcu, aby premlčacia doba pri zosplatení celého dlhu nezávisela od vôle veriteľa (§ 103 občianskeho zákonníka).

32. Najvyšší súd po zhrnutí významných právnych hľadísk vzťahujúcich sa na danú vec uzatvára, že podľa § 103 občianskeho zákonníka plynie pri strate výhody splátok premlčacia doba celého zvyšného dlhu už od splatnosti splátky, pre nesplnenie ktorej sa stal splatný celý dlh. Inak je tomu ale pri strate výhody splátok v spotrebiteľských vzťahoch, v ktorých podľa § 53 ods. 9 občianskeho zákonníka (všeobecne) začne premlčacia doba plynúť prvý deň nasledujúci po uplynutí troch mesiacov od omeškania so splnením splátky, pre nesplnenie ktorej sa stal splatným celý dlh za podmienky, že v lehote uvedených 3 mesiacov od omeškania uplynula tiež 15-dňová lehota na upozornenie spotrebiteľa. Až vtedy sa totiž môže veriteľ s úspechom obrátiť na súd po prvýkrát (§ 101 občianskeho zákonníka).

33. V kontexte uvedeného najvyšší súd záverom konštatuje, že nie je možné považovať za správny právny názor odvolacieho súdu (a tiež súdu prvej inštancie), že v spotrebiteľských vzťahoch premlčacia doba celého zosplateného dlhu plynie od zročnlosti nesplnenej splátky, kvôli ktorej veriteľ využil svoje právo žiadať predčasné splatenie. Dovolaním napadnuté rozhodnutie tak spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Z uvedených dôvodov preto dovolací súd napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušil (§ 449 ods. 1 CSP). Keďže nápravu nemožno dosiahnuť iba zrušením rozhodnutia odvolacieho súdu, dovolací súd zrušil aj rozhodnutie súdu prvej inštancie a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 449 ods. 2 v spojení s § 450 CSP).

34. V súvislosti s námietkou dovolateľky o nepreskúmateľnosti napadnutého rozhodnutia dovolací súd uvádza, že odôvodnenie rozsudku odvolacieho súdu zodpovedá právnomu posúdeniu veci, ku ktorému dospel odvolací súd. Vzhľadom na konštatované nesprávne právne riešenie podstaty prejednávaneho sporu odvolacím súdom považuje preto dovolací súd za nadbytočné zaoberať sa kvalitou odôvodnenia jeho rozhodnutia, nakoľko vec bude znovu predmetom rozhodovania pred súdom prvej inštancie, ktorému sa vec vracia na ďalšie konanie.

35. Dovolací súd (vzhľadom na čas vyhlásenia rozsudku odvolacieho súdu a podaného dovolania), v súvislosti s možnými úvahami o existencii, tzv. ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu (R 71/2018) pripomína, že obdobnou otázkou sa dovolací súd zaoberal v rozhodnutiach (až) z 29.11.2022 sp. zn. 7 Cdo 268/2020 a z 30.11.2022 sp. zn. 5 Cdo 224/2021, na ktoré v okolnostiach posudzovanej veci v celosti poukazuje.

36. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP).

37. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

38. Toto uznesenie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.